

Mediascanners

3e graad SO

15-30 leerlingen

2 lesuren

handleiding

Het lespakket Mediascanners dompelt leerlingen van de 3de graad SO onder in bronnen uit WO II. De leerlingen werken aan informatiegeletterdheid door samen op zoek te gaan naar **communicatiemechanismen**.

Wie zijn de Mediascanners?

Het fictieve informatiebedrijf Mediascanners scant en onderzoekt informatiestromen van vroeger. Hun doel? Met deze inzichten mensen gidsen door de complexe informatiestromen vandaag. Gaandeweg specialiseren leerling-mediascanners zich als bubbelhacker, leugendetector, censuursensor, impactchecker of poolverkenner ... of allemaal tegelijk.

Verloop

Level 1 Opwarmen en bronnen verkennen

⌚ +- 10 min.

De leerlingen schatten een bron in. Op basis van snelle, klassikale scanvragen ontdekken ze samen welke bronnen zoal aanwezig zijn in de ruimte (drager, medium, periode, doel van de bron ...).

Level 2 De skills van Mediascanners ontdekken en trainen

⌚ +- 50 min.

De leerlingen gaan in groep met bronnen en opdrachten aan de slag. Gaandeweg krijgen ze 5 **centrale skills** van Mediascanners onder de knie en houden ze het skillniveau klassikaal of in 2 teams bij op een centraal spelbord.

Level 3 Mediatips maken voor anderen

⌚ +- 40 min.

De leerlingen zetten in duo's of trio's hun opgedane kennis om in bruikbare tips in de vorm van een tote bag, poster of meer. De klas verzamelt de tips aan de wand of op een centrale tafel.

Deze handleiding gebruiken

Neem de handleiding op voorhand door terwijl je door de digibordpresentatie klikt. Per slide of groep van slides vind je ...

- een mini-afbeelding van de slide(s)
- een beschrijving van hoe de werkvorm verloopt en tips over hoe je die best kan begeleiden

We geven gaandeweg keuzemogelijkheden. Heel digitaal werken of toch nog veel op papier? Helemaal zelfsturend of toch sterk begeleid? Tips in de kantlijn geven je input om de beste keuzes te maken voor de noden van jezelf en jouw klasgroep.

Wat heb je nodig?

- Beamer, internet en laptop voor de presentatie
- Prints: minstens 2x de opdrachten. Optioneel ook de bronnen en/of de skillschema's.
- Voor de leerlingen: smartphone of tablet
- Kladdpapier, teken- en schrijfgierief
- Opstelling: maak kleine eilanden in de klas met voldoende bewegingsruimte in het midden.

in coproductie met Oetang

Doelstellingen

De leerlingen leren **kritisch** authentieke **bronnen uit WO II onderzoeken en vergelijken**

met aandacht voor de **ontstaanscontext**, de **verspreiding** en (achterliggende) doelen van die bronnen.

met aandacht voor de **gelijkenissen** en **verschillen** tussen **communicatievormen en -mechanismen van vroeger en nu**.

Context

- De leerlingen kunnen in eigen woorden uitleggen hoe achter elke bron een complexe **ontstaanscontext schuilgaat**.
- De leerlingen beseffen dat **contextonderzoek noodzakelijk** is om bronnen vanuit **diverse perspectieven te interpreteren**.

Verspreiding

- De leerlingen kunnen voorbeelden geven van **hoe informatie zich verspreidt**; vroeger en nu.
- De leerlingen kunnen uitleggen hoe en waarom informatie **niet iedereen bereikt** (cf. censuur, informatiebubbels, algoritmes ...).

Communicatiedoel

- De leerlingen kunnen het **communicatiedoel van de zender** identificeren in verschillende types media van vroeger en nu.
- De leerlingen kunnen de **communicatie-impact bij de ontvangers** overwegen in verschillende types media van vroeger en nu.
- De leerlingen tonen zich kritisch over **het doel** van gekleurde bronnen door 'communicatietrucjes' bloot te leggen (cf. stereotypering, polarisatie, vijandbeelden ...)

Communicatiemechanismen

- De leerlingen verwoorden inzichten rond **tijdloze mechanismen** in de communicatie tussen zenders en ontvangers.

Andere vaardigheden en attitudes

- De leerlingen kunnen respectvol omgaan met (elkaars) gevoeligheden, meningsverschillen ... tijdens reflectie- en discussiemomenten (cf. **respect, democratische dialoog**).
- De leerlingen leren samenwerken en reflecteren over hoe ze anderen aanzetten tot actie (cf. **actiecompetentie**).
- De leerlingen creëren en ontwerpen vormen voor eigen boodschappen.

Op die manier werkt deze workshop aan:
informatiegeletterdheid, mediawijsheid, onderzoekscompetenties, historisch bewustzijn en burgerschap.

	Het mechanisme uitleggen	De skill toepassen	De hot topics bespreken
  <p>Bubbelhocker</p>	<p>Zenders kiezen bewust waar hun boodschap terechtkomt.</p> <p>Ontvangers komen onbewust in informatiebubbels terecht waarbij ze dezelfde informatie krijgen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • meer en andere informatie zoeken • open staan voor andere inzichten • bronnen vergelijken • algoritmes kraken 	<ul style="list-style-type: none"> • de rol van kranten en radio • verschillen tussen regio's • hoe was het om "underground" te zijn? • de 'algoritmes' van vroeger • commerciële mediakanalen vs. overheidskanalen • ...
  <p>Poolverkener</p>	<p>Zenders schrijven vaak vanuit een ideologie. Overdrijving of polarisering is nooit ver weg.</p> <p>Het is soms moeilijk voor de <i>ontvanger</i> om achterliggende polariserende ideeën meteen te snappen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • achterliggende ideeën (her)kennen • overdrijving spotten • vijandbeelden en polarisatie zien • niet zwart-wit-denken 	<ul style="list-style-type: none"> • stereotyping en wij-zij-denken • vijandbeelden in propaganda • ideologieën tegenover elkaar • memes en spotprenten • complottheorieën en nepnieuws • ...
  <p>Impactchecker</p>	<p>Zenders zijn zich vaak bewust van de mogelijke impact van de boodschap.</p> <p>Ontvangers kunnen zowel positief als negatief reageren (gevoelens, gedachten, acties) op boodschappen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zich inleven in meerdere ontvangers en doelgroepen • nadenken over de positieve of negatieve gevolgen van boodschappen 	<ul style="list-style-type: none"> • oproepen tot verzet of geweld • activisme • elkaar aanmoedigen ('samen sterk!') • ...
  <p>Censuursensor</p>	<p>Zenders zijn soms niet vrij om de boodschappen te versturen die ze zelf kiezen.</p> <p>Ontvangers beseffen soms niet dat informatie 'gefilterd' tot bij hen komt. Of welke risico's er genomen worden om info toch te verspreiden ...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zoeken hoe informatie van A naar B gaat (en waar het stukt) • willen weten wie de informatie <i>blockt</i> • kleine en grote vormen van censuur onderscheiden 	<ul style="list-style-type: none"> • vrijheid van meningsuiting • sluikpers • (zelf)censuur • het risico van strafbare informatie verspreiden • censuur (op social media) • geheime chatkanalen en fora
  <p>Leugendetector</p>	<p>Zenders hebben altijd een doel, en dat is niet altijd nobel. Daarom: liegen, bedriegen en manipuleren ... Auwch.</p> <p>Ontvangers geloven snel dat informatie correct en te goeder trouw is ... of weten niet wat te geloven!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kritisch omgaan met informatie • dingen met een korrel zout nemen • bronnen vergelijken • leugens spotten 	<ul style="list-style-type: none"> • leugens • manipulatie • propaganda • complottheorieën en nepnieuws • manipulatie

Welkom in de newsroom

Neem de leerlingen mee in **het verhaal van de Mediascanners**. Mediascanners zijn journalisten die informatiestromen van vroeger onderzoeken om de huidige informatiestromen beter te begrijpen. Uiteindelijk maken Mediascanners tips om anderen te helpen hetzelfde te doen.

Creëer de sfeer van een **newsroom**: de leerlingen werken **samen en tegen de klok**.

Level 1 Bronnen verkennen

Doel van dit level

Op basis van snelle, klassikale scanvragen samen ontdekken welke types van bronnen zoal aanwezig zijn in de ruimte (drager, medium, periode, doel van de bron ...).

Materiaal

De digitale presentatie, bronnen (print of online).

Duur

+/- 10 min.

De opstart

- Laat de leerlingen in het midden van de ruimte staan.
- Geef elke leerling een geprinte bron. Werk je zonder prints? Wijs elke leerling dan een nummer toe voor een bron in de online bronnenbox. De QR-code op de slide stuurt leerlingen naar de bronnenbox.
- Dit level verloopt snel en volgens een vast patroon met telkens 2 slides:

Slide 1: de leerlingen ...

- scannen hun bron
- krijgen 3 antwoordopties
- antwoorden met hun stem of lijf

Slide 2: de leerlingen ...

- vergelijken antwoorden met elkaar

TIP

Een beetje chaos in de newsroom kan geen kwaad! Hebben je leerlingen toch meer houvast nodig, denk je? Beperk dan het aantal bronnen zodat elke bron 2x voorkomt.

Slide 1: Antwoorden met je lijf

- Overloop samen de drie antwoordopties op de slide.
- Geef de leerlingen tijd om de bron te scannen en hun antwoord uit te beelden — er mag tempo in zitten en combinaties zijn mogelijk!
- Tel af, stop de klok en laat de leerlingen kijken naar elkaars houdingen.

Eerste indrukken bij het antwoorden zijn oké! Het is geen waar- of niet-waar-spel (dat is informatiegeletterheid ook niet!). De instap toont meteen dat de workshop over interpretatie zal gaan.

Slide 2: Antwoorden vergelijken

- Laat de leerlingen samen hun antwoorden verwerken door hun houding aan elkaar uit te leggen.
- Klaar voor de volgende scan?

Level 2

De skills van Mediascanners ontdekken en trainen

Doel van dit level

De leerlingen krijgen via opdrachten 5 **centrale skills** van Mediascanners onder de knie en houden het skillniveau klassikaal of in 2 teams bij op een spelbord.

Materiaal

10 opdracht fiches, het spelbord met 5 skillpionnen (of 10 bij 2 teams), smartphones of tablets voor de bronnenbox, kladpapier, teken- en schrijfgerei.

Duur

+ - 50 min. Rond eventueel vroeger af als de skillpionnen zeer ver op het spelbord staan of als de klasgroep nood heeft aan het creatievere Level 3.

De newsroom verzamelt ...

- Pik het verhaal van de Mediascanners weer op: nu de leerlingen weten wat er zoal aan informatie beschikbaar is, begint het trainen van Mediascanner-skills.
- Bepaal op voorhand of je klassikaal of in 2 teams wil spelen en neem het bijhorende spelbord.

De skills en het spel(bord) introduceren

- Toon de slide met de skills van elke Mediascanner en toon ook het spelbord.
- Vraag de leerlingen wat ze intuïtief associëren bij de titels en iconen van de skills, maar ga hier nog niet té diep op in of klik nog niet verder op de iconen.
- Daag de leerlingen uit om als groep – coöperatief – zo ver mogelijk te geraken op het spelbord, voor elke skill.
- Daarvoor moeten ze opdrachten uitvoeren.
- Het eindbeeld is hun klassikaal Mediascannersprofiel.

TIP

Als je klasgroep meer nood heeft aan begeleiding kan je naast de skillnamen ook meteen de bijbehorende skillschema's toelichten. Klik daarvoor verder op de skilliconen. Een handig spiekblad hiervoor vind je achteraan deze handleiding!

TIP

Heeft jouw klas nood aan competitie? Kies dan het spelbord met 2 teams en grote vakjes. Wil je allemaal samen tegen de klok spelen? Kies dan het klassikale spelbord met kleine vakjes.

Het terugkerende verloop van dit level

1. Opdracht uitvoeren doe je door ...

- per 2 of 3 een opdracht te **kies**en op basis van de skills die ze willen trainen. Elke groep kan elke opdracht doen.
- het **stappenplan** te **volg**en om de opdracht uit te voeren
- eventueel **de +-stappen** uit te voeren als extraatje, als je een skillpion een extra duwtje op het spelbord wil geven.
- de QR-code van de **bronnenbox** te **scann**en waar nodig tijdens de opdracht.

In het begin zijn er 6 opdrachten. Elke keer dat een skillpion de expert-zone van het spelbord bereikt, wordt een expert-opdracht naar keuze aan de opdrachten toegevoegd.

2. Vertellen, verdedigen en reflecteren

- De opdrachten bereiden de leerlingen voor om een aantal skillvragen te beantwoorden (links op de opdracht fiches). Na het uitvoeren van elke opdracht moeten de leerlingen **eerst naar de leerkracht** om die te bespreken.
- Reflecteer samen over 1 skill aan de hand van de bijhorende vraag en het **skill-schema** op de presentatie. Kunnen ze antwoorden op de vraag? Welke elementen uit hun opdracht en bronnen herkennen ze in het bijbehorende schema?
- Na deze korte check zetten de leerlingen het totale aantal stappen vooruit op het spelbord, zoals omschreven op de opdracht fiche.

3. Skillpionnen vooruit zetten op het spelbord

4. Volgende opdracht ...

TIP

Neem zeker het **skillblad** erbij als geheugensteuntje! De inzichten over de skills staan voorop in het gesprek, niet de inhoud van de bronnen of de beleving van de opdrachten.

TIP

Tijdens opdrachten of het gesprek achteraf is soms een **skillschema** nodig ter ondersteuning. QR-codes naar die schema's staan zowel op de opdracht fiches als achter de iconen op de presentatie.

TIP

Het kan een leuk extraatje zijn om leerlingen zelf te laten bepalen – in samenspraak met de begeleider als **critical friend** – hoeveel stappen ze vooruit mogen op het spelbord.

Level 3 Mediatips maken voor anderen

Doel van dit level

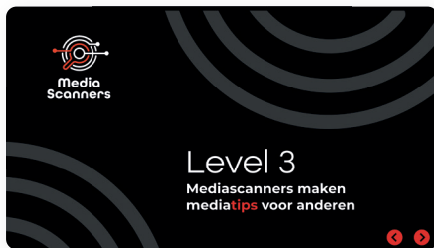
De leerlingen zetten in duo's of in trio's hun skillkennis om in creatieve tips en vullen zo als klasgroep een wand vol tips.

Materiaal

Het spelbord met 5 skillpionnen, smartphones of tablets voor opdrachtleden, kladpapier, teken- en schrijfgerei, plakband of behangerstape.

Duur

+/- 40 min

De newsroom verzamelt ...

Pik het verhaal van de Mediascanners weer op: Mediascanners geven hun kennis en skills graag terug aan de maatschappij. Ze helpen iedereen die wil om beter met informatiestromen om te gaan. Ondertussen zijn de leerlingen specialisten in de 5 skills. Hoog tijd om tips door te geven!

Tips creëren en een tipwand vullen

- Verdeel de klas in duo's en trio's.
- Het doel? Een wand vullen met tips voor specifieke doelgroepen.
- Per gemaakte tip zet de klas de skill 1 stap vooruit op het spelbord.
- Laat elke groep een QR-code naar keuze scannen. Het zelfsturend pad achter de QR-code leidt hen door een aantal keuzes om de beste tip voor hun skill te creëren.
- Laat groepjes dit herhaaldelijk uitvoeren en hun tipontwerpen uithangen of verzamelen op een centrale wand of tafel. Via deze tips geven ze inspiratie aan elkaar.

TIP

Bewaak de prototyping mindset: schetsen volstaan! De tijd dringt in de newsroom!

TIP

Neem als begeleider het perspectief van de doelgroep. Zou jij iets hebben aan hun tip?

voorbeeldpad

Fotofinish

Maak een foto en deel!

- De nieuwe lichting Mediascanners is geboren! Spreek samen na over wat de leerlingen bijbleef:
 - Als je nu als Mediascanner buiten stapt, waar ga jij meer op letten?
 - Welke skillschema's bleven bij jou hangen?
 - Welke skill(s) zal jij meer gaan toepassen?
 - Welke bronnen gaven jou een verrassend beeld van WO II?
 - Welke tips springen er voor jou uit? Waarom zijn ze belangrijk?
- Maak een foto van het Mediascannerprofiel van de klas op het spelbord en van de tipwand. Deel je foto's van de Erfgoedbibliotheek of deel je ervaring op sociale media met #mediascanners.
- Krijg je er niet genoeg van? Ga nadien verder aan de slag in jouw klas met de skillschema's en de tipwand.

Veel scanplezier!

